

CALCUL NUMERIC

Curs 1

Paul Irofti
Cristian Rusu
Andrei Pătrașcu

Departament Informatică
Universitatea din București

- **Subspații liniare**
- Matrice. Operații elementare. Proprietăți
- Sisteme de ecuații liniare pătratice
- Algoritmi de rezolvare a SL pătratice
- Ortogonalitate. Sisteme generale

O mulțime S de vectori din $\mathbb{R}^n$ este numită **subspațiu liniar** al spațiului $\mathbb{R}^n$ dacă:

- $x + y \in S, \forall x, y \in S$
- $\alpha x \in S, \forall x \in S, \alpha \in \mathbb{R}$

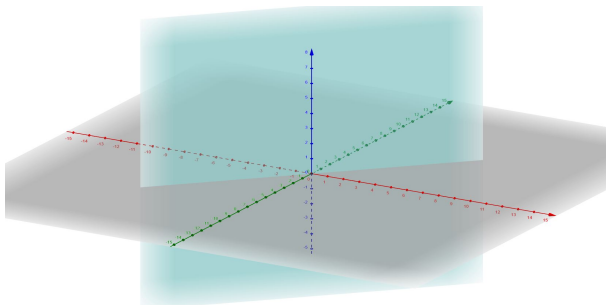

Subspațiu Liniar

O mulțime S de vectori din $\mathbb{R}^n$ este numită **subspațiu liniar** al spațiului $\mathbb{R}^n$ dacă: (i) $x + y \in S, \forall x, y \in S$; (ii) $\alpha x \in S, \forall x \in S, \alpha \in \mathbb{R}$

Exemple:

- in $\mathbb{R}$: axa reală $S = \{x \in \mathbb{R}\}$

Geogebra.org

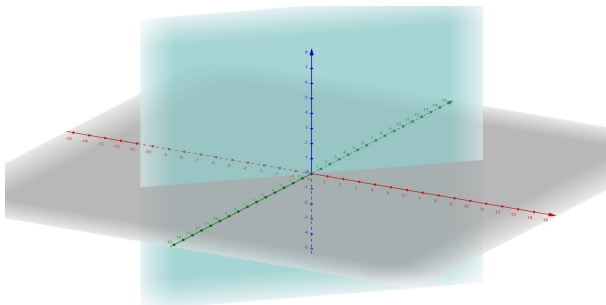

Subspațiu Liniar

O mulțime S de vectori din $\mathbb{R}^n$ este numită **subspațiu liniar** al spațiului $\mathbb{R}^n$ dacă: (i) $x + y \in S, \forall x, y \in S$; (ii) $\alpha x \in S, \forall x \in S, \alpha \in \mathbb{R}$

Exemple:

- in $\mathbb{R}$: axa reală $S = \{x \in \mathbb{R}\}$
- in $\mathbb{R}^2$: dreapta $S = \{x \in \mathbb{R}^2 : x_1 + 2x_2 = 0\}$

Geogebra.org

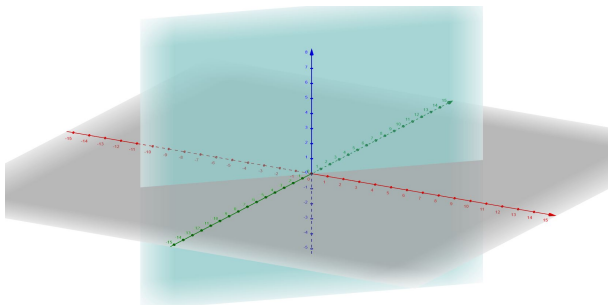

Subspațiu Liniar

O mulțime S de vectori din $\mathbb{R}^n$ este numită **subspațiu liniar** al spațiului $\mathbb{R}^n$ dacă: (i) $x + y \in S, \forall x, y \in S$; (ii) $\alpha x \in S, \forall x \in S, \alpha \in \mathbb{R}$

Exemple:

- in $\mathbb{R}$: axa reală $S = \{x \in \mathbb{R}\}$
- in $\mathbb{R}^2$: dreapta $S = \{x \in \mathbb{R}^2 : x_1 + 2x_2 = 0\}$
- in $\mathbb{R}^3$: plan $S = \{x \in \mathbb{R}^3 : x_1 + 2x_2 + x_3 = 0, x_1 - x_2 = 0\}$

Geogebra.org

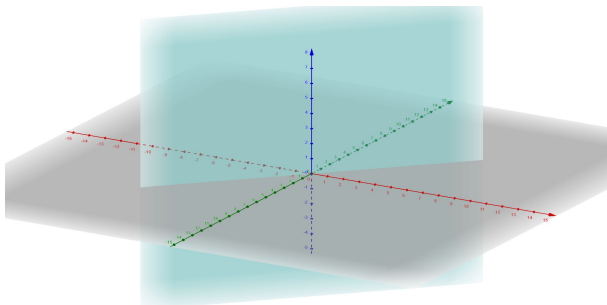

Subspațiu Liniar

O mulțime S de vectori din $\mathbb{R}^n$ este numită **subspațiu liniar** al spațiului $\mathbb{R}^n$ dacă: (i) $x + y \in S, \forall x, y \in S$; (ii) $\alpha x \in S, \forall x \in S, \alpha \in \mathbb{R}$

Exemple:

- in $\mathbb{R}$: axa reală $S = \{x \in \mathbb{R}\}$
- in $\mathbb{R}^2$: dreapta $S = \{x \in \mathbb{R}^2 : x_1 + 2x_2 = 0\}$
- in $\mathbb{R}^3$: plan $S = \{x \in \mathbb{R}^3 : x_1 + 2x_2 + x_3 = 0, x_1 - x_2 = 0\}$
- in $\mathbb{R}^n$: subspațiu $S = \{x \in \mathbb{R}^n : Ax = 0\}$, unde $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$

Geogebra.org

O mulțime S de vectori din $\mathbb{R}^n$ este numită **subspațiu liniar** al spațiului $\mathbb{R}^n$ dacă:

- $x + y \in S, \forall x, y \in S$
- $\alpha x \in S, \forall x \in S, \alpha \in \mathbb{R}$

Exemple:

- in $\mathbb{R}$: axa reală $S = \{x \in \mathbb{R}\}$
- in $\mathbb{R}^2$: dreapta $S = \{x \in \mathbb{R}^2 : x_1 + 2x_2 = 0\}$
- in $\mathbb{R}^3$: plan $S = \{x \in \mathbb{R}^3 : x_1 + 2x_2 + x_3 = 0, x_1 - x_2 = 0\}$
- in $\mathbb{R}^n$: subspațiu $S = \{x \in \mathbb{R}^n : Ax = 0\}$, unde $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$

Combinatiile liniare ale vectorilor $X = \{x_1, x_2, \dots, x_p\}$ generează un subspațiu liniar!

O mulțime B de vectori din $\mathbb{R}^n$ este numită **bază** al spațiului $S \subseteq \mathbb{R}^n$ dacă:

- elementele din B sunt liniar independente
- B generează S

Exemple:

- $S = \left\{ x \in \mathbb{R}^n : x = \alpha \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R} \right\}$ sau $S = \text{span} \left\{ \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \right\}$

O mulțime B de vectori din $\mathbb{R}^n$ este numită **bază** al spațiului $S \subseteq \mathbb{R}^n$ dacă:

- elementele din B sunt liniar independente
- B generează S

Exemple:

- $S = \left\{ x \in \mathbb{R}^n : x = \alpha \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R} \right\}$ sau $S = \text{span} \left\{ \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \right\}$
- $S = \{ x \in \mathbb{R}^n : x = \alpha_1 b_1 + \cdots + \alpha_p b_p, \alpha \in \mathbb{R}^p \}$ sau $S = \text{span} \{ b_1, \dots, b_p \}$

O mulțime B de vectori din $\mathbb{R}^n$ este numită **bază** al spațiului $S \subseteq \mathbb{R}^n$ dacă:

- elementele din B sunt liniar independente
- B generează S

Exemple:

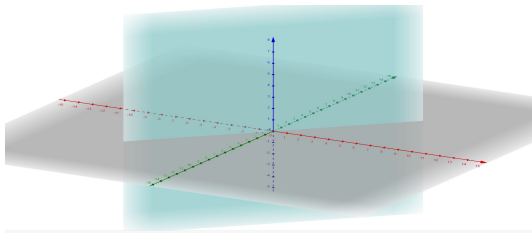
- $S = \left\{ x \in \mathbb{R}^n : x = \alpha \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R} \right\}$ sau $S = \text{span} \left\{ \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \right\}$
- $S = \{ x \in \mathbb{R}^n : x = \alpha_1 b_1 + \cdots + \alpha_p b_p, \alpha \in \mathbb{R}^p \}$ sau $S = \text{span} \{ b_1, \dots, b_p \}$
- $\{ e_1, \dots, e_n \}$ baza (canonică) pentru spațiul $\mathbb{R}^n$

Dimensiunea subspațiului $S \subseteq \mathbb{R}^n$ = numărul de vectori din bază (nr. maxim de vectori liniar independenți)

Exemple:

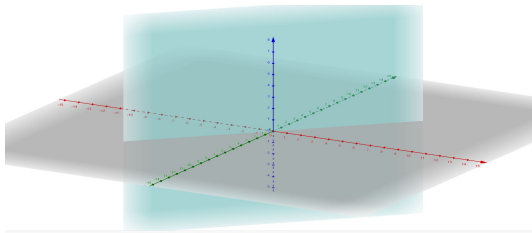
- $S = \left\{ x \in \mathbb{R}^n : x = \alpha \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R} \right\} \Rightarrow \text{Dimensiune } \text{Dim}(S) = 1$

Dimensiunea subspațiului $S \subseteq \mathbb{R}^n$ = numărul de vectori din bază (nr. maxim de vectori liniar independenți)

Exemple:

- $S = \left\{ x \in \mathbb{R}^n : x = \alpha \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R} \right\} \Rightarrow \text{Dimensiune } \text{Dim}(S) = 1$
- $S = \{ x \in \mathbb{R}^n : x = \alpha_1 b_1 + \dots + \alpha_p b_p, \alpha \in \mathbb{R}^p \} \Rightarrow \text{Dim}(S) = p$

În orice (sub)spațiu este necesară o metrică de măsură a distanțelor

Multe probleme de calcul numeric și învățare automată se formulează în termeni de distanțe:

- SVM, CMMP: Care este cel mai "apropiat" punct ce aparține unei mulțimi?

În orice (sub)spațiu este necesară o metrică de măsură a distanțelor

Multe probleme de calcul numeric și învățare automată se formulează în termeni de distanțe:

- SVM, CMMP: Care este cel mai "apropiat" punct ce aparține unei mulțimi?
- Regresie liniară: Care este funcția liniară care explică cel mai bine un set de date? (minimizează "distanța" de la model la fiecare punct dat)

- Subspații liniare.
- **Matrice. Operații elementare. Proprietăți**
- Sisteme de ecuații liniare pătratice
- Algoritmi de rezolvare a SL pătratice
- Ortogonalitate. Sisteme generale

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ reprezintă un tablou bidimensional de numere reale de forma:

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix}$$

- dacă $m = n$ atunci A este matrice patrata

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ reprezinta un tablou bidimensional de numere reale de forma:

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix}$$

- dacă $m = n$ atunci A este matrice patrata
- A patrata $\Rightarrow$ diagonala principala este mulțimea pozitiilor pentru care $i = j$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ reprezinta un tablou bidimensional de numere reale de forma:

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix}$$

- dacă $m = n$ atunci A este matrice patrata
- A patrata $\Rightarrow$ diagonala principala este mulțimea pozitiilor pentru care $i = j$
- $C = A + B \Leftrightarrow c_{ij} = a_{ij} + b_{ij}$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ reprezinta un tablou bidimensional de numere reale de forma:

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix}$$

- dacă $m = n$ atunci A este matrice patrata
- A patrata $\Rightarrow$ diagonala principala este mulțimea pozitiilor pentru care $i = j$
- $C = A + B \Leftrightarrow c_{ij} = a_{ij} + b_{ij}$
- $C = \alpha A \Leftrightarrow c_{ij} = \alpha a_{ij}$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ reprezinta un tablou bidimensional de numere reale de forma:

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix}$$

- dacă $m = n$ atunci A este matrice patrata
- A patrata $\Rightarrow$ diagonala principala este mulțimea pozitiilor pentru care $i = j$
- $C = A + B \Leftrightarrow c_{ij} = a_{ij} + b_{ij}$
- $C = \alpha A \Leftrightarrow c_{ij} = \alpha a_{ij}$
- Transpusa $B := A^T \Leftrightarrow b_{ij} = a_{ji}$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ generează subspațiile:

- Imaginea matricii A : $Im(A) = \{y \in \mathbb{R}^m : \exists x \in \mathbb{R}^n \text{ astfel incat } y = Ax\}$
  - $\text{rang}(A) = \dim(Im(A))$
  - $Im\left(\begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}\right) := \left\{x \in \mathbb{R}^2 : x = \alpha \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R}\right\} \rightarrow \text{dimensiune?}$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ generează subspațiile:

- Imaginea matricii A : $Im(A) = \{y \in \mathbb{R}^m : \exists x \in \mathbb{R}^n \text{ astfel incat } y = Ax\}$
  - $\text{rang}(A) = \dim(Im(A))$
  - $Im\left(\begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}\right) := \left\{x \in \mathbb{R}^2 : x = \alpha \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R}\right\} \rightarrow \text{dimensiune?}$
- Nucleul matricii A : $Ker(A) = \{x \in \mathbb{R}^n : Ax = 0\}$
  - exemplu: $Ker\left(\begin{bmatrix} 1 & 2 \end{bmatrix}\right) := \{x \in \mathbb{R}^2 : x_1 + 2x_2 = 0\}$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ generează subspațiile:

- Imaginea matricii A : $Im(A) = \{y \in \mathbb{R}^m : \exists x \in \mathbb{R}^n \text{ astfel incat } y = Ax\}$
  - $\text{rang}(A) = \dim(Im(A))$
  - $Im\left(\begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}\right) := \left\{x \in \mathbb{R}^2 : x = \alpha \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R}\right\} \rightarrow \text{dimensiune?}$
- Nucleul matricii A : $Ker(A) = \{x \in \mathbb{R}^n : Ax = 0\}$
  - exemplu: $Ker\left(\begin{bmatrix} 1 & 2 \end{bmatrix}\right) := \{x \in \mathbb{R}^2 : x_1 + 2x_2 = 0\}$

$$\begin{bmatrix} 0 \\ 5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} -2 \\ 1 \end{bmatrix}$$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ generează subspațiile:

- Imaginea matricii A : $Im(A) = \{y \in \mathbb{R}^m : \exists x \in \mathbb{R}^n \text{ astfel incat } y = Ax\}$
  - $\text{rang}(A) = \dim(Im(A))$
  - $Im\left(\begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}\right) := \left\{x \in \mathbb{R}^2 : x = \alpha \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R}\right\} \rightarrow \text{dimensiune?}$
- Nucleul matricii A : $Ker(A) = \{x \in \mathbb{R}^n : Ax = 0\}$
  - exemplu: $Ker\left(\begin{bmatrix} 1 & 2 \end{bmatrix}\right) := \{x \in \mathbb{R}^2 : x_1 + 2x_2 = 0\}$

Teorema. $Im(A) \perp Ker(A^T)$ si orice $x \in \mathbb{R}^m$ se decompune

$$x = u + v, u \in Im(A), v \in Ker(A^T)$$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ reprezinta un tablou bidimensional de numere reale de forma:

$$A := \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix} = [a_1 \quad a_2 \quad \cdots \quad a_n]$$

- dacă $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ și $x \in \mathbb{R}^n$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ reprezinta un tablou bidimensional de numere reale de forma:

$$A := \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix} = [a_1 \quad a_2 \quad \cdots \quad a_n]$$

- dacă $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ si $x \in \mathbb{R}^n$
- Produs M-V: $y = Ax := \sum_{j=1}^n a_j x_j$

O matrice $A \in \mathbb{R}^{m \times n}$ reprezinta un tablou bidimensional de numere reale de forma:

$$y = Ax := \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \cdots \\ x_n \end{bmatrix}$$

Algorithm $GAXPY(A, x, y)$

1. **Pentru** $i = 1 : m$
  1. **Pentru** $j = 1 : n$
    1. $y_i = y_i + a_{ij}x_j$

- Triunghiulare
- Hessenberg
- Diagonale - Bidiagonale - Tridiagonale
- U superior triunghiulara $u_{ij} = 0$ pentru $j < i$:

$$\begin{bmatrix} u_{11} & u_{12} & \cdots & u_{1n} \\ 0 & u_{22} & \cdots & u_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & u_{nn} \end{bmatrix}$$

- L inferior triunghiulara $l_{ij} = 0$ pentru $j > i$:

$$\begin{bmatrix} l_{11} & 0 & \cdots & 0 \\ l_{21} & l_{22} & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ l_{n1} & l_{n2} & \cdots & l_{nn} \end{bmatrix}$$

- H superior Hessenberg $h_{ij} = 0$ pentru $j < i - 1$:

$$\begin{bmatrix} h_{11} & h_{12} & \cdots & h_{1n-1} & h_{1n} \\ h_{21} & h_{22} & \cdots & h_{2n-1} & h_{2n} \\ 0 & h_{32} & \cdots & h_{3n-1} & h_{3n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots & \\ 0 & 0 & \cdots & h_{nn-1} & h_{nn} \end{bmatrix}$$

- H inferior Hessenberg $h_{ij} = 0$ pentru $i < j - 1$:

$$\begin{bmatrix} h_{11} & h_{12} & 0 & \cdots & 0 \\ h_{21} & h_{22} & h_{23} & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots & \\ h_{n-11} & h_{n-12} & h_{n-13} & \cdots & h_{n-1n} \\ h_{n1} & h_{n2} & h_{n3} & \cdots & h_{nn} \end{bmatrix}$$

- D matrice diagonală $d_{ij} = 0$ pentru $j \neq i$
- B matrice bidiagonală :

$$\begin{bmatrix} b_{11} & b_{12} & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & b_{22} & b_{23} & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & b_{n-1,n-1} & b_{n-1,n} \\ 0 & 0 & \cdots & 0 & b_{nn} \end{bmatrix}$$

$$\begin{bmatrix} b_{11} & 0 & 0 & \cdots & 0 \\ b_{21} & b_{22} & 0 & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & b_{n-1,n-1} & 0 \\ 0 & 0 & \cdots & b_{nn-1} & b_{nn} \end{bmatrix}$$

- T tridiagonală:

$$\begin{bmatrix} t_{11} & t_{12} & 0 & \cdots & 0 \\ t_{21} & t_{22} & t_{23} & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & t_{n-1,n-1} & t_{n-1,n} \\ 0 & 0 & \cdots & t_{nn-1} & t_{nn} \end{bmatrix}$$

- Subspații liniare. Produs scalar. Norme
- Matrice. Operații elementare. Proprietăți
- **Sisteme de ecuații liniare pătratice**
- Algoritmi de rezolvare a SL pătratice
- Ortogonalitate. Sisteme generale

Un sistem de m ecuații cu n necunoscute are forma:

$$\begin{cases} a_{11}x_1 + a_{12}x_2 + \dots + a_{1n}x_n & = & b_1 \\ a_{21}x_1 + a_{22}x_2 + \dots + a_{2n}x_n & = & b_2 \\ \dots & & \\ a_{m1}x_1 + a_{m2}x_2 + \dots + a_{mn}x_n & = & b_m \end{cases},$$

Forma matriceala

$$Ax = b,$$

unde A este matricea coeficienților, x vector necunoscutelor, b termen liber

$$A = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \cdots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \cdots & a_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ a_{m1} & a_{m2} & \cdots & a_{mn} \end{bmatrix}, \quad b = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_m \end{bmatrix}$$

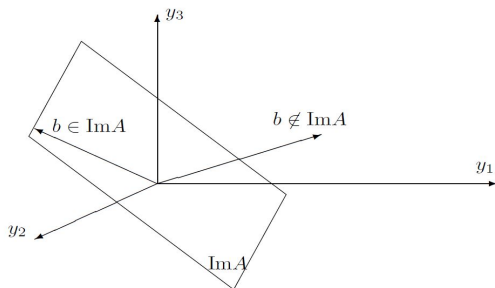

Sistemul

$$Ax = b$$

- Subdeterminat: $m < n$, posibil o infinitate de soluții
- Determinat: $m = n$, adesea soluție unică
- Supradeterminat: $m > n$, adesea nu are soluție

Teoremă. Sistemul $Ax = b$ are soluție dacă și numai dacă $b \in \text{Im}(A)$.

Exemplu: Fie $A = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 \end{bmatrix}$, $b = \begin{bmatrix} 2 \\ 1 \end{bmatrix}$, atunci $Ax = b$ este

$$\begin{cases} x_1 + x_2 = 0 \\ x_2 + x_3 = 0. \end{cases}$$

- O soluție particulară: $x = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix}$
- Mulțimea tuturor soluțiilor: $X = \left\{ x = \begin{bmatrix} 1 + \alpha \\ 1 - \alpha \\ \alpha \end{bmatrix}, \alpha \in \mathbb{R} \right\}$

Notiuni legate de solvabilitatea unui sistem liniar:

- A singulară = neinvertibilă $\rightarrow$ exemplu: $\begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 2 & 4 \end{bmatrix}$
- A nesingulară = invertibilă $\rightarrow AA^{-1} = A^{-1}A = I_n$

Notiuni legate de solvabilitatea unui sistem liniar:

- A singulară = neinvertibilă $\rightarrow$ exemplu: $\begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 2 & 4 \end{bmatrix}$
- A nesingulară = invertibilă $\rightarrow AA^{-1} = A^{-1}A = I_n$
- În alte forme:
  - $\det(A) = 0$
  - coloane liniar dependente
  - Nucleu $\text{Ker}(A)$ nenul

Notiuni legate de solvabilitatea unui sistem liniar:

- A singulară = neinvertibilă $\rightarrow$ exemplu: $\begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 2 & 4 \end{bmatrix}$
- A nesingulară = invertibilă $\rightarrow AA^{-1} = A^{-1}A = I_n$
- În alte forme:
  - $\det(A) = 0$
  - coloane liniar dependente
  - Nucleu $\text{Ker}(A)$ nenul
- Rang = număr maxim de coloane liniar independente

Notiuni legate de solvabilitatea unui sistem liniar:

- A singulară = neinvertibilă $\rightarrow$ exemplu: $\begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 2 & 4 \end{bmatrix}$
- A nesingulară = invertibilă $\rightarrow AA^{-1} = A^{-1}A = I_n$
- În alte forme:
  - $\det(A) = 0$
  - coloane liniar dependente
  - Nucleu $\text{Ker}(A)$ nenul
- Rang = număr maxim de coloane liniar independente
- Matricile singulare au rang $< n$, i.e. fie o infinitate de soluții, fie fără soluție

Teoremă. Dacă $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ atunci sistemul are soluție unică dacă și numai dacă:

$$x = A^{-1}b.$$

- Nu este o formulă adecvată calculului numeric (vrem sa evităm A^{-1})

Teoremă. Dacă $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ atunci sistemul are soluție unică dacă și numai dacă:

$$x = A^{-1}b.$$

- Nu este o formulă adecvată calculului numeric (vrem sa evităm A^{-1})
- In general, existența unei soluții se determină greu

Teoremă. Dacă $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ atunci sistemul are soluție unică dacă și numai dacă:

$$x = A^{-1}b.$$

- Nu este o formulă adecvată calculului numeric (vrem sa evităm A^{-1})
- In general, existența unei soluții se determină greu
- In particular, existența unei soluții se detectează imediat in cazul matricilor triunghiulare

Matricea A diagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Matricea A diagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 = 1$$

$$2x_2 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Matricea A diagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 = 1$$

$$2x_2 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Rezolvare:

$$x_1 = 1$$

$$x_2 = 1/2$$

$$x_3 = 1/2$$

Matricea A diagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 = 1$$

$$2x_2 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

În general, pentru $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ diagonală observăm că:

- $A_{ii} \neq 0$ este necesar pentru soluție unică

Matricea A diagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 = 1$$

$$2x_2 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

În general, pentru $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ diagonală observăm că:

- $A_{ii} \neq 0$ este necesar pentru soluție unică
- Complexitate algoritm:

Matricea A diagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 = 1$$

$$2x_2 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

În general, pentru $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ diagonală observăm că:

- $A_{ii} \neq 0$ este necesar pentru soluție unică
- Complexitate algoritm:
- $\mathcal{O}(n)$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$\begin{aligned} x_1 + x_2 &= 1 \\ 2x_2 + 3x_3 &= 1 \\ 2x_3 &= 1 \end{aligned}$$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Pas 2: $2x_2 + 3x_3 = 1$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Pas 2: $2x_2 + 3x_3 = 1 \rightarrow x_2 = -\frac{1}{4}$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Pas 2: $2x_2 + 3x_3 = 1 \rightarrow x_2 = -\frac{1}{4}$

Pas 3: $x_1 + x_2 = 1$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Pas 2: $2x_2 + 3x_3 = 1 \rightarrow x_2 = -\frac{1}{4}$

Pas 3: $x_1 + x_2 = 1 \rightarrow x_1 = \frac{5}{4}$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & 0 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & a_{22} & a_{23} & \cdots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & a_{n-1,n-1} & a_{n-1,n} \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & a_{n-1,n} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_{n-1} \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_{n-1} \\ b_n \end{bmatrix}$$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & 0 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & a_{22} & a_{23} & \cdots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & a_{n-1,n-1} & a_{n-1,n} \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & a_{n-1,n} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_{n-1} \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_{n-1} \\ b_n \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$a_{11}x_1 + a_{12}x_2 = b_1$$

$$a_{22}x_2 + a_{23}x_3 = b_2$$

$$a_{33}x_3 + a_{34}x_4 = b_3$$

.....

$$a_{n-1,n}x_n = b_n$$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & 0 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & a_{22} & a_{23} & \cdots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & a_{n-1,n-1} & a_{n-1,n} \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & a_{n-1,n} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_{n-1} \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_{n-1} \\ b_n \end{bmatrix}$$

Algorithm $BDTris(A, b)$:

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & 0 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & a_{22} & a_{23} & \cdots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & a_{n-1,n-1} & a_{n-1,n} \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & a_{n-1,n} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_{n-1} \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_{n-1} \\ b_n \end{bmatrix}$$

Algorithm $BDTris(A, b)$:

1. $x := b, x_n = x_n / a_{nn}$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & 0 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & a_{22} & a_{23} & \cdots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & a_{n-1,n-1} & a_{n-1,n} \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & a_{n-1,n} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_{n-1} \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_{n-1} \\ b_n \end{bmatrix}$$

Algorithm $BDTris(A, b)$:

1. $x := b, x_n = x_n / a_{nn}$
2. **Pentru** $i = n - 1 : -1 : 1$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & 0 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & a_{22} & a_{23} & \cdots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & a_{n-1,n-1} & a_{n-1,n} \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & a_{n,n} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_{n-1} \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_{n-1} \\ b_n \end{bmatrix}$$

Algorithm $BDTris(A, b)$:

1. $x := b, x_n = x_n / a_{nn}$
2. **Pentru** $i = n - 1 : -1 : 1$
  1. $x_i = x_i - a_{i,i+1} x_{i+1}$

Matricea A (superior) bidiagonală:

$$\begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & 0 & \cdots & 0 & 0 \\ 0 & a_{22} & a_{23} & \cdots & 0 & 0 \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & a_{n-1,n-1} & a_{n-1,n} \\ 0 & 0 & 0 & \cdots & 0 & a_{n-1,n} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_{n-1} \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_{n-1} \\ b_n \end{bmatrix}$$

Algorithm $BDTris(A, b)$:

1. $x := b, x_n = x_n / a_{nn}$
2. **Pentru** $i = n - 1 : -1 : 1$
  1. $x_i = x_i - a_{i,i+1} x_{i+1}$
  2. $x_i = x_i / a_{ii}$

Matricea A (superior) triunghiulară:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Matricea A (superior) triunghiulară:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 + x_3 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Matricea A (superior) triunghiulară:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 + x_3 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Matricea A (superior) triunghiulară:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 + x_3 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Pas 2: $2x_2 + 3x_3 = 1$

Matricea A (superior) triunghiulară:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 + x_3 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Pas 2: $2x_2 + 3x_3 = 1 \rightarrow x_2 = -\frac{1}{4}$

Matricea A (superior) triunghiulară:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 + x_3 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Pas 2: $2x_2 + 3x_3 = 1 \rightarrow x_2 = -\frac{1}{4}$

Pas 3: $x_1 + x_2 + x_3 = 1$

Matricea A (superior) triunghiulară:

$$\begin{bmatrix} 1 & 1 & 1 \\ 0 & 2 & 3 \\ 0 & 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

Echivalent:

$$x_1 + x_2 + x_3 = 1$$

$$2x_2 + 3x_3 = 1$$

$$2x_3 = 1$$

Pas 1: $x_3 = \frac{1}{2}$

Pas 2: $2x_2 + 3x_3 = 1 \rightarrow x_2 = -\frac{1}{4}$

Pas 3: $x_1 + x_2 + x_3 = 1 \rightarrow x_1 = \frac{3}{4}$

Exista instanțe foarte simple de SL pătratică: sistem triunghiular!
Distingem:

- $A = U$ superior triunghiulara $u_{ij} = 0$ pentru $j < i$:

$$\begin{bmatrix} u_{11} & u_{12} & \cdots & u_{1n} \\ 0 & u_{22} & \cdots & u_{2n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ 0 & 0 & \cdots & u_{nn} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_n \end{bmatrix}$$

- $A = L$ inferior triunghiulara $l_{ij} = 0$ pentru $j > i$:

$$\begin{bmatrix} l_{11} & 0 & \cdots & 0 \\ l_{21} & l_{22} & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ l_{n1} & l_{n2} & \cdots & l_{nn} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_n \end{bmatrix}$$

Exista instanțe foarte simple de SL pătratice: sistem triunghiulare!

Distingem: $A = L$ inferior triunghiulara $l_{ij} = 0$ pentru $j > i$:

$$\begin{bmatrix} l_{11} & 0 & \cdots & 0 \\ l_{21} & l_{22} & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ l_{n1} & l_{n2} & \cdots & l_{nn} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_n \end{bmatrix}$$

- Observăm că: $x_1 = \frac{b_1}{l_{11}}$

Exista instanțe foarte simple de SL pătratice: sistem triunghiulare!

Distingem: $A = L$ inferior triunghiulara $l_{ij} = 0$ pentru $j > i$:

$$\begin{bmatrix} l_{11} & 0 & \cdots & 0 \\ l_{21} & l_{22} & \cdots & 0 \\ \vdots & \vdots & & \vdots \\ l_{n1} & l_{n2} & \cdots & l_{nn} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ \vdots \\ b_n \end{bmatrix}$$

- Observăm că: $x_1 = \frac{b_1}{l_{11}}$
- Dacă se cunosc $x_1, \dots, x_{i-1}$ atunci :

$$x_i = \frac{b_i - \sum_{j=1}^{i-1} l_{ij} x_j}{l_{ii}}$$

Algorithm *LTRIS*(L, b)

1. $x := b$
2. **Pentru** $i = 1 : n$
  1. **Pentru** $j = 1 : i - 1$
    1. $x_i = x_i - l_{ij}x_j$
    2. $x_j = x_j / l_{ij}$

- La fiecare pas al buclei necesită $2(i - 1)$ flopi

Algorithm *LTRIS*(L, b)

1. $x := b$
2. **Pentru** $i = 1 : n$
  1. **Pentru** $j = 1 : i - 1$
    1. $x_i = x_i - l_{ij}x_j$
    2. $x_j = x_j / l_{ij}$

- La fiecare pas al buclei necesită $2(i - 1)$ flopi
- Complexitate: $\mathcal{O}(n^2)$ (comparativ cazul general $\mathcal{O}(n^3)$)

Algorithm *LTRIS*(L, b)

1. $x := b$
2. **Pentru** $i = 1 : n$
  1. **Pentru** $j = 1 : i - 1$
    1. $x_i = x_i - l_{ij}x_j$
    2. $x_j = x_j / l_{ij}$

- La fiecare pas al buclei necesită $2(i - 1)$ flopi
- Complexitate: $\mathcal{O}(n^2)$ (comparativ cazul general $\mathcal{O}(n^3)$)
- Exercițiu: Scrieti pseudocodul alg. UTRIS

Algorithm *LTRIS*(L, b)

1. $x := b$
2. **Pentru** $i = 1 : n$
  1. **Pentru** $j = 1 : i - 1$
    1. $x_i = x_i - l_{ij}x_j$
    2. $x_j = x_j / l_{ij}$

- La fiecare pas al buclei necesită $2(i - 1)$ flopi
- Complexitate: $\mathcal{O}(n^2)$ (comparativ cazul general $\mathcal{O}(n^3)$)
- Exercițiu: Scrieti pseudocodul alg. UTRIS
- **Idee: Putem reduce un sistem general la unul simplu (e.g. triunghiular)?**

- Subspații liniare. Produs scalar. Norme
- Matrice. Operații elementare. Proprietăți
- Sisteme de ecuații liniare pătratice
- **Algoritmi de rezolvare a SL pătratice**
- Ortogonalitate. Sisteme generale

Scop: echivalarea sistemului generic

$$Ax = b$$

printr-un număr finit de transformări, cu un sistem triunghiular

$$Ux = \tilde{b}$$

Scop: echivalarea sistemului generic

$$Ax = b$$

printr-un număr finit de transformări, cu un sistem triunghiular

$$Ux = \tilde{b}$$

Pornind de la sistemul inițial: $\begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 4 & 9 & -3 \\ -2 & -3 & 7 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ 8 \\ 10 \end{bmatrix}$ triangularizăm
succesiv coloanele lui A pentru a obține forma:

$$\begin{bmatrix} u_{11} & u_{12} & u_{13} \\ 0 & u_{22} & u_{23} \\ 0 & 0 & u_{33} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \tilde{b}_1 \\ \tilde{b}_2 \\ \tilde{b}_3 \end{bmatrix}$$

Scop: echivalarea sistemului generic

$$Ax = b$$

printr-un număr finit de transformări, cu un sistem triunghiular

$$Ux = \tilde{b}$$

Pornind de la sistemul inițial: $\begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 4 & 9 & -3 \\ -2 & -3 & 7 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ 8 \\ 10 \end{bmatrix}$ triangularizăm

succesiv coloanele lui A pentru a obține forma:

$$\begin{bmatrix} u_{11} & u_{12} & u_{13} \\ 0 & u_{22} & u_{23} \\ 0 & 0 & u_{33} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \tilde{b}_1 \\ \tilde{b}_2 \\ \tilde{b}_2 \end{bmatrix}$$

Problema se reduce la găirea unei transformări elementare M care produce 0-uri subdiagonale în coloana a_i , i.e.

$$\begin{bmatrix} a_{11} \\ a_{21} \\ a_{31} \end{bmatrix} \rightarrow Ma_1 := \begin{bmatrix} \tilde{a}_{11} \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$$

- $a_1 = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix}$

- $a_1 = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix}$
- $M_{11} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} - \frac{1}{2} \begin{bmatrix} 0 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix}$

$$\bullet a_1 = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix}$$

$$\bullet M_{11} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} - \frac{1}{2} \begin{bmatrix} 0 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$M_{11}a_1 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$$

- $a_1 = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix}$

- $a_1 = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix}$
- $M_{21} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} - \frac{1}{4} \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ -2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1/2 & 1 \end{bmatrix}$

$$\bullet a_1 = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix}$$

$$\bullet M_{21} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} - \frac{1}{4} \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ -2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1/2 & 1 \end{bmatrix}$$

$$M_{21} a_1 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1/2 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ -2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ 0 \end{bmatrix}$$

Definiție. Transformare inferior triunghiulară elementară (ITE) de ordin n și indice k are forma:

$$M_k = I_n - m_k e_k^T$$

unde

$$m_k = [0 \quad 0 \quad \cdots \quad 0 \quad \mu_{k+1,k} \quad \cdots \quad \mu_{n,k}]$$

are primele k elemente nenule.

$$M_k = \begin{bmatrix} 1 & 0 & \cdots & 0 & \cdots & 0 \\ 0 & 1 & \cdots & 0 & \cdots & 0 \\ & & \ddots & & & \\ 0 & 0 & \cdots & 1 & \cdots & 0 \\ 0 & 0 & \cdots & -\mu_{k+1,k} & \cdots & 0 \\ & & \cdots & \cdots & \ddots & 0 \\ 0 & 0 & \cdots & -\mu_{nk} & \cdots & 1 \end{bmatrix}.$$

Proprietăți ale matricilor de transformare ITE:

- M_k este inversabilă și $M_k^{-1} = I_n + m_k e_k^T$

Proprietăți ale matricilor de transformare ITE:

- M_k este inversabilă și $M_k^{-1} = I_n + m_k e_k^T$
- $(M_k x)_i := \begin{cases} x_i & \text{pentru } i = 1 : k \\ x_i - \mu_{ik} x_k & \text{pentru } i = k + 1 : n \end{cases}$

Proprietăți ale matricilor de transformare ITE:

- M_k este inversabilă și $M_k^{-1} = I_n + m_k e_k^T$
- $(M_k x)_i := \begin{cases} x_i & \text{pentru } i = 1 : k \\ x_i - \mu_{ik} x_k & \text{pentru } i = k + 1 : n \end{cases}$
- Pe scurt, M_k schimbă elementele din x de la indicele k mai departe

Proprietăți ale matricilor de transformare ITE:

- M_k este inversabilă și $M_k^{-1} = I_n + m_k e_k^T$
- $(M_k x)_i := \begin{cases} x_i & \text{pentru } i = 1 : k \\ x_i - \mu_{ik} x_k & \text{pentru } i = k + 1 : n \end{cases}$
- Pe scurt, M_k schimbă elementele din x de la indicele k mai departe
- Dacă alegem valori potrivite pentru multiplicatorii μ_{ik} , putem obține $(M_k x)_i := \begin{cases} x_i & \text{pentru } i = 1 : k \\ 0 & \text{pentru } i = k + 1 : n \end{cases}$

Proprietăți ale matricilor de transformare ITE:

- M_k este inversabilă și $M_k^{-1} = I_n + m_k e_k^T$
- $(M_k x)_i := \begin{cases} x_i & \text{pentru } i = 1 : k \\ x_i - \mu_{ik} x_k & \text{pentru } i = k + 1 : n \end{cases}$
- Pe scurt, M_k schimbă elementele din x de la indicele k mai departe
- Dacă alegem valori potrivite pentru multiplicatorii μ_{ik} , putem obține

$$(M_k x)_i := \begin{cases} x_i & \text{pentru } i = 1 : k \\ 0 & \text{pentru } i = k + 1 : n \end{cases}$$

$$x = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \\ \vdots \\ x_n \end{bmatrix} \quad M_2 x = \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ \vdots \\ 0 \end{bmatrix} \quad \text{alegând } \mu_{i1} = \frac{x_i}{x_2}$$

Proprietăți ale matricilor de transformare ITE:

- M_k este inversabilă și $M_k^{-1} = I_n + m_k e_k^T$
- $(M_k x)_i := \begin{cases} x_i & \text{pentru } i = 1 : k \\ x_i - \mu_{ik} x_k & \text{pentru } i = k + 1 : n \end{cases}$
- Pe scurt, M_k schimbă elementele din x de la indicele k mai departe
- Dacă alegem valori potrivite pentru multiplicatorii μ_{ik} , putem obține $(M_k x)_i := \begin{cases} x_i & \text{pentru } i = 1 : k \\ 0 & \text{pentru } i = k + 1 : n \end{cases}$
- Dacă $x_k = 0$, atunci $M_k x = x$

$$x = \begin{bmatrix} x_1 \\ 0 \\ 0 \\ \vdots \\ 0 \end{bmatrix} \quad M_2 x = \begin{bmatrix} x_1 \\ 0 \\ 0 \\ \vdots \\ 0 \end{bmatrix} \quad \text{alegând } \mu_{i1} = \frac{x_i}{x_2}$$

Algoritmul de EG propune triangularizarea progresiva a matricii A

Initializare: $A_1 = A$, $b_{(1)} = b$

Pas 1: $A_2 = M_1 A$ are elementele sub-diagonale de pe coloana 1 egale cu 0

$$A_2 = \begin{bmatrix} a_{11}^{(2)} & a_{12}^{(2)} & \dots & a_{1n}^{(2)} \\ 0 & a_{22}^{(2)} & \dots & a_{2n}^{(2)} \\ 0 & a_{32}^{(2)} & \dots & a_{3n}^{(2)} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ 0 & a_{n2}^{(2)} & \dots & a_{nn}^{(2)} \end{bmatrix}.$$

Pas 2: $A_3 = M_2 M_1 A$ are elementele sub-diagonale de pe coloanele 1 si 2 egale cu 0

.....

Pas k: $A_k = M_k \dots M_2 M_1 A$ are elementele sub-diagonale de pe coloanele 1 : k egale cu 0; nu sunt afectate primele $k - 1$ coloane

Algoritm $EG(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Se calculează matricea** M_k (adică multiplicatorii $\mu_{ik}, i = k + 1 : n$), astfel încât $(M_k A)_i = 0$, pentru $i = k + 1 : n$

2. $A = M_k A$

- Multiplicatorii necesari $\mu_{ik} = \frac{a_{ik}^k}{a_{kk}^k}$

Algoritm $EG(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Se calculează matricea** M_k (adică multiplicatorii $\mu_{ik}, i = k + 1 : n$), astfel încât $(M_k A)_i = 0$, pentru $i = k + 1 : n$

2. $A = M_k A$

- Multiplicatorii necesari $\mu_{ik} = \frac{a_{ik}^k}{a_{kk}^k}$
- Algoritmul produce $U = A_n = \underbrace{M_{n-1} M_{n-2} \cdots M_1}_M A$

Algoritm $EG(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Se calculează matricea** M_k (adică multiplicatorii $\mu_{ik}, i = k + 1 : n$), astfel încât $(M_k A)_i = 0$, pentru $i = k + 1 : n$

2. $A = M_k A$

- Multiplicatorii necesari $\mu_{ik} = \frac{a_{ik}^k}{a_{kk}^k}$
- Algoritmul produce $U = A_n = \underbrace{M_{n-1} M_{n-2} \cdots M_1}_M A$
- Matricea M este inferior triunghiulară (de ce?)

Algoritm $EG(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Se calculează matricea** M_k (adică multiplicatorii $\mu_{ik}, i = k + 1 : n$), astfel încât $(M_k A)_i = 0$, pentru $i = k + 1 : n$

2. $A = M_k A$

- Multiplicatorii necesari $\mu_{ik} = \frac{a_{ik}^k}{a_{kk}^k}$
- Algoritmul produce $U = A_n = \underbrace{M_{n-1} M_{n-2} \cdots M_1}_M A$
- Matricea M este inferior triunghiulară (de ce?)
- **Teoremă.** Dacă toate matricile lider principale $A^{[k]}$ din A sunt nesingulare, atunci algoritmul produce un U nesingular (sistemul are soluție unică!)

Algoritm $EG(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Se calculează matricea** M_k (adică multiplicatorii $\mu_{ik}, i = k + 1 : n$), astfel încât $(M_k A)_i = 0$, pentru $i = k + 1 : n$

2. $A = M_k A$

- Multiplicatorii necesari $\mu_{ik} = \frac{a_{ik}^k}{a_{kk}^k}$
- Algoritmul produce $U = A_n = \underbrace{M_{n-1} M_{n-2} \cdots M_1}_M A$
- Matricea M este inferior triunghiulară (de ce?)
- **Teoremă.** Dacă toate matricile lider principale $A^{[k]}$ din A sunt nesingulare, atunci algoritmul produce un U nesingular (sistemul are soluție unică!)
- Altfel EG produce un U singular (care sunt consecințele?)

$$\bullet A = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 4 & 9 & -3 \\ -2 & -3 & 7 \end{bmatrix}$$

$$\bullet A = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 4 & 9 & -3 \\ -2 & -3 & 7 \end{bmatrix}$$

$$\bullet M_1 A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 4 & 9 & -3 \\ -2 & -3 & 7 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 5 \end{bmatrix}$$

$$\bullet A = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 4 & 9 & -3 \\ -2 & -3 & 7 \end{bmatrix}$$

$$\bullet M_1 A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 4 & 9 & -3 \\ -2 & -3 & 7 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 5 \end{bmatrix}$$

$$\bullet M_2 M_1 A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 4 \end{bmatrix}$$

Triangularizare - exemplu

$$\bullet A = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 4 & 9 & -3 \\ -2 & -3 & 7 \end{bmatrix}$$

$$\bullet M_1 A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 4 & 9 & -3 \\ -2 & -3 & 7 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 5 \end{bmatrix}$$

$$\bullet M_2 M_1 A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 4 \end{bmatrix}$$

$$\bullet \text{În final rezolvăm, } \begin{bmatrix} 2 & 4 & -2 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 4 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix} = M_2 M_1 b = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ 8 \end{bmatrix}$$

- Fie $L_1, L_2 \in \mathbb{R}^{n \times n}$ doua matrici inferior triunghiulare, atunci:

$$R = L_1 L_2,$$

satisface $R_{ij} = (L_1)^i (L_2)_j = \begin{bmatrix} (L_1)_{i1} & (L_1)_{i2} & \cdots & (L_1)_{ii} & 0 & \cdots & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ \vdots \\ (L_2)_{ij} \\ (L_2)_{i+1j} \\ \vdots \\ (L_2)_{nj} \end{bmatrix}$

- **Dacă $i < j$, atunci nu au loc suprapuneri de elemente!**
- **Consecință:** R este inferior triunghiulară

- Acumulare multiplicatori: $M = M_2 M_1 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 \\ 1 & -1 & 1 \end{bmatrix}$
- In general: $M = M_{n-1} \cdots M_2 M_1 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & \cdots & 0 \\ \mu_{21} & 1 & \cdots & 0 \\ \cdots & \cdots & \cdots & \cdots \\ \mu_{n1} & \mu_{n2} & \cdots & 1 \end{bmatrix}$
- μ_{ij} ocupă triunghiul strict inferior, A are progresiv aceste poziții libere. Idee?

Pseudocodul algoritmului EG:

Algoritm $G(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$
  1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
    1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$
  2. **Pentru** $j = k + 1 : n$
    1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
      1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

Multiplicatorii μ_{ik} se pot memora în triunghiul inferior al matricii A

$$\begin{bmatrix} u_{11} & u_{12} & \dots & u_{1k} & u_{1,k+1} & \dots & u_{1n} \\ \mu_{21} & u_{22} & \dots & u_{2k} & u_{2,k+1} & \dots & u_{2n} \\ & & \dots & & & \dots & \\ \mu_{k1} & \mu_{k2} & \dots & u_{kk} & u_{k,k+1} & \dots & u_{kn} \\ \mu_{k+1,1} & \mu_{k+1,2} & \dots & \mu_{k+1,k} & a_{k+1,k+1}^{(k+1)} & \dots & a_{k+1,n}^{(k+1)} \\ & & \dots & & & \dots & \\ \mu_{n1} & \mu_{n2} & \dots & \mu_{nk} & a_{n,k+1}^{(k+1)} & \dots & a_{nn}^{(k+1)} \end{bmatrix}$$

După pasul k

$$\begin{bmatrix} u_{11} & u_{12} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ \mu_{21} & u_{22} & \dots & u_{2k} & \dots & u_{2n} \\ & & \dots & & \dots & \\ \mu_{k1} & \mu_{k2} & \dots & u_{kk} & \dots & u_{kn} \\ & & \dots & & \dots & \\ & & \dots & & \dots & \\ \mu_{n1} & \mu_{n2} & \dots & \mu_{nk} & \dots & u_{nn} \end{bmatrix}$$

În final

Pseudocodul algoritmului EG:

Algoritm $G(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$

2. **Pentru** $j = k + 1 : n$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

- În final scopul este atins: $MA = U$, deci sub condițiile teoremei $Ax = b$ are aceleași soluții cu $Ux = Mb$; se rezolvă cu UTRIS

Pseudocodul algoritmului EG:

Algoritm $G(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$
  1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
    1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$
  2. **Pentru** $j = k + 1 : n$
    1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
      1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

- În final scopul este atins: $MA = U$, deci sub condițiile teoremei $Ax = b$ are aceleași soluții cu $Ux = Mb$; se rezolvă cu UTRIS
- $MA = U \Leftrightarrow A = M^{-1}U = LU$

Pseudocodul algoritmului EG:

Algoritm $G(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$
  1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
    1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$
  2. **Pentru** $j = k + 1 : n$
    1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
      1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

- În final scopul este atins: $MA = U$, deci sub condițiile teoremei $Ax = b$ are aceleași soluții cu $Ux = Mb$; se rezolvă cu UTRIS
- $MA = U \Leftrightarrow A = M^{-1}U = LU$
- Complexitate totală: $\sum_{k=1}^{n-1} (n - k + 2(n - k)^2) \approx \frac{2n^3}{3} = \mathcal{O}(n^3)$

Pseudocodul algoritmului EG:

Algoritm $G(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$
  1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
    1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$
  2. **Pentru** $j = k + 1 : n$
    1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
      1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

- În final scopul este atins: $MA = U$, deci sub condițiile teoremei $Ax = b$ are aceleași soluții cu $Ux = Mb$; se rezolvă cu UTRIS
- $MA = U \Leftrightarrow A = M^{-1}U = LU$
- Complexitate totală: $\sum_{k=1}^{n-1} (n - k + 2(n - k)^2) \approx \frac{2n^3}{3} = \mathcal{O}(n^3)$
- **Probleme: Ce se întâmplă dacă o submatrice lider principală este singulară?**

Pseudocodul algoritmului EG:

Algoritm $G(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$
  1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
    1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$
  2. **Pentru** $j = k + 1 : n$
    1. **Pentru** $i = k + 1 : n$
      1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

- În final scopul este atins: $MA = U$, deci sub condițiile teoremei $Ax = b$ are aceleași soluții cu $Ux = Mb$; se rezolvă cu UTRIS
- $MA = U \Leftrightarrow A = M^{-1}U = LU$
- Complexitate totală: $\sum_{k=1}^{n-1} (n - k + 2(n - k)^2) \approx \frac{2n^3}{3} = \mathcal{O}(n^3)$
- **Probleme: Ce se întâmplă dacă o submatrice lider principală este singulară?**
- Răspuns: La pasul k pivotul $a_{kk}^{(k)}$ este nul; cum se pot calcula, în situația aceasta, multiplicatorii μ_{ik} ?

Adaptați algoritmul G pentru cazul în care $A := H$ are forma superior Hessenberg. Ce formă va avea matricea multiplicatorilor M ?

$$\begin{bmatrix} h_{11} & h_{12} & \cdots & h_{1n-1} & h_{1n} \\ h_{21} & h_{22} & \cdots & h_{2n-1} & h_{2n} \\ 0 & h_{32} & \cdots & h_{3n-1} & h_{3n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots & \\ 0 & 0 & \cdots & h_{nn-1} & h_{nn} \end{bmatrix}$$

- Coloana h_i are un singur element subdiagonal

Adaptați algoritmul G pentru cazul în care $A := H$ are forma superior Hessenberg. Ce formă va avea matricea multiplicatorilor M ?

$$\begin{bmatrix} h_{11} & h_{12} & \cdots & h_{1n-1} & h_{1n} \\ h_{21} & h_{22} & \cdots & h_{2n-1} & h_{2n} \\ 0 & h_{32} & \cdots & h_{3n-1} & h_{3n} \\ \vdots & \vdots & & \vdots & \\ 0 & 0 & \cdots & h_{nn-1} & h_{nn} \end{bmatrix}$$

- Coloana h_i are un singur element subdiagonal
- Este necesar un singur multiplicator $\mu_{k+1k} = \frac{h_{k+1k}}{h_{kk}}$ la fiecare pas

$$H = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 5 & 3 & 2 & 2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$H = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 5 & 3 & 2 & 2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$\text{Pas 1 : } M_1 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ -5/2 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$H = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 5 & 3 & 2 & 2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$\text{Pas 1 : } M_1 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ -5/2 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

$$M_1 H = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ -5/2 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 5 & 3 & 2 & 2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1/2 & -1/2 & -1/2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$H = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 5 & 3 & 2 & 2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$M_1 A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1/2 & -1/2 & -1/2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$H = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 5 & 3 & 2 & 2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$M_1 A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1/2 & -1/2 & -1/2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$\text{Pas 2 : } M_2 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & -6 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \Rightarrow M_2 M_1 A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1/2 & -1/2 & -1/2 \\ 0 & 0 & 7 & 6 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$H = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 5 & 3 & 2 & 2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$M_2 M_1 A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1/2 & -1/2 & -1/2 \\ 0 & 0 & 7 & 6 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$H = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 5 & 3 & 2 & 2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$M_2 M_1 A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1/2 & -1/2 & -1/2 \\ 0 & 0 & 7 & 6 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

$$\text{Pas 3 : } M_3 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & -4/7 & 1 \end{bmatrix} \Rightarrow M_3 M_2 M_1 A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1/2 & -1/2 & -1/2 \\ 0 & 0 & 7 & 6 \\ 0 & 0 & 0 & 11/7 \end{bmatrix}$$

$$H = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 & 1 \\ 5 & 3 & 2 & 2 \\ 0 & 3 & 4 & 3 \\ 0 & 0 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

Observăm că:

- M este inferior bidiagonală:

$$M := M_1 M_2 M_3 = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ -5/2 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & -6 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & -4/7 & 1 \end{bmatrix}$$

- Doar 3 pași sunt necesari
- Cum generalizăm algoritmul G ?

Algoritmului EG pentru $A = H$ superior Hessenberg:

Algoritm $G(A)$ % Varianta generală

Algoritmului EG pentru $A = H$ superior Hessenberg:

Algoritm $G(A)$ % Varianta Hessenberg

Algoritm $G(A)$ % Varianta generală

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

Algoritmului EG pentru $A = H$ superior Hessenberg:

Algoritm $G(A)$ % Varianta Hessenberg

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

Algoritm $G(A)$ % Varianta generală

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$

Algoritmului EG pentru $A = H$ superior Hessenberg:

Algoritm $G(A)$ % Varianta Hessenberg

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{k+1k} \leftarrow \mu_{k+1k} = \frac{a_{k+1k}}{a_{kk}}$

Algoritm $G(A)$ % Varianta generală

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$

2. **Pentru** $j = k + 1 : n$

Algoritmului EG pentru $A = H$ superior Hessenberg:

Algoritm $G(A)$ % Varianta Hessenberg

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. ~~**Pentru** $i = k + 1 : n$~~

1. $a_{k+1k} \leftarrow \mu_{k+1k} = \frac{a_{k+1k}}{a_{kk}}$

Algoritm $G(A)$ % Varianta generală

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$

2. **Pentru** $j = k + 1 : n$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

Algoritmului EG pentru $A = H$ superior Hessenberg:

Algoritm $G(A)$ % Varianta Hessenberg

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{k+1k} \leftarrow \mu_{k+1k} = \frac{a_{k+1k}}{a_{kk}}$

2. **Pentru** $j = k + 1 : n$

Algoritm $G(A)$ % Varianta generală

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$

2. **Pentru** $j = k + 1 : n$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

Algoritmului EG pentru $A = H$ superior Hessenberg:

Algoritm $G(A)$ % Varianta Hessenberg

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. ~~**Pentru** $i = k + 1 : n$~~

1. $a_{k+1k} \leftarrow \mu_{k+1k} = \frac{a_{k+1k}}{a_{kk}}$

2. **Pentru** $j = k + 1 : n$

1. ~~**Pentru** $i = k + 1 : n$~~

1. $a_{k+1j} \leftarrow a_{k+1j} - \mu_{k+1k} a_{kj}$

Algoritm $G(A)$ % Varianta generală

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$

2. **Pentru** $j = k + 1 : n$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

Algoritmului EG pentru $A = H$ superior Hessenberg:

Algorithm $G(A)$ % Varianta Hessenberg

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. ~~**Pentru** $i = k + 1 : n$~~

1. $a_{k+1k} \leftarrow \mu_{k+1k} = \frac{a_{k+1k}}{a_{kk}}$

2. **Pentru** $j = k + 1 : n$

1. ~~**Pentru** $i = k + 1 : n$~~

1. $a_{k+1j} \leftarrow a_{k+1j} - \mu_{k+1k} a_{kj}$

Important:

- Complexitate redusă de la $\mathcal{O}(n^3)$ la $\mathcal{O}(n^2)$
- Forma matricii multiplicatorilor M este inferior bidiagonală
- Forma economică rezultată $\tilde{A}$ este superior Hessenberg

Modificăm algoritmul G prin interschimbarea de linii (și/sau coloane) pentru a aduce în poziția pivotului un element nenul.

$$A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{i_k k}^{(k)} & \dots & a_{i_k n}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix} \quad P_{ki_k} A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{i_k k}^{(k)} & \dots & a_{i_k n}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix}$$

Modificare Pas k:

1. Se determină cel mai mic $i_k : |a_{i_k k}| = \max_{i=k:n} |a_{ik}|$

Modificăm algoritmul G prin interschimbarea de linii (și/sau coloane) pentru a aduce în poziția pivotului un element nenul.

$$A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{i_k k}^{(k)} & \dots & a_{i_k n}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix} \quad P_{ki_k} A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{i_k k}^{(k)} & \dots & a_{i_k n}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix}$$

Modificare Pas k:

1. Se determină cel mai mic $i_k : |a_{i_k k}| = \max_{i=k:n} |a_{ik}|$
2. Se interschimbă liniile i_k și k : $A \leftarrow P_{i_k k} A$

Modificăm algoritmul G prin interschimbarea de linii (și/sau coloane) pentru a aduce în poziția pivotului un element nenul.

$$A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{i_k k}^{(k)} & \dots & a_{i_k n}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix} \quad P_{ki_k} A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{i_k k}^{(k)} & \dots & a_{i_k n}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix}$$

Modificare Pas k:

1. Se determină cel mai mic $i_k : |a_{i_k k}| = \max_{i=k:n} |a_{ik}|$
2. Se interschimbă liniile i_k și k : $A \leftarrow P_{i_k k} A$
3. Se calculează M_k pentru $(M_k A)_{ik} = 0, i = k + 1 : n$

Modificăm algoritmul G prin interschimbarea de linii (și/sau coloane) pentru a aduce în poziția pivotului un element nenul.

$$A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{ik}^{(k)} & \dots & a_{in}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix} \quad P_{ki_k} A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{i_k k}^{(k)} & \dots & a_{i_k n}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix}$$

Modificare Pas k:

1. Se determină cel mai mic $i_k : |a_{i_k k}| = \max_{i=k:n} |a_{ik}|$
2. Se interschimbă liniile i_k și k : $A \leftarrow P_{i_k k} A$
3. Se calculează M_k pentru $(M_k A)_{ik} = 0, i = k + 1 : n$
4. Se aplică transformarea $A \leftarrow M_k A$

Modificăm algoritmul G prin interschimbarea de linii (și/sau coloane) pentru a aduce în poziția pivotului un element nenul.

$$A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{ik}^{(k)} & \dots & a_{in}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix} \quad P_{ki_k} A_k = \begin{bmatrix} u_{11} & \dots & u_{1k} & \dots & u_{1n} \\ 0 & \ddots & & & \\ & & a_{i_k k}^{(k)} & \dots & a_{i_k n}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & \dots & \\ & & a_{nk}^{(k)} & \dots & a_{nn}^{(k)} \end{bmatrix}$$

Modificare Pas k :

1. Se determină cel mai mic $i_k : |a_{i_k k}| = \max_{i=k:n} |a_{ik}|$
2. Se interschimbă liniile i_k și k : $A \leftarrow P_{i_k k} A$
3. Se calculează M_k pentru $(M_k A)_{ik} = 0, i = k + 1 : n$
4. Se aplică transformarea $A \leftarrow M_k A$

Pe scurt: $A_{k+1} = M_k P_k A_k$

În final: $U := A_n = M_{n-1} P_{n-1} M_{n-2} P_{n-2} \dots M_1 P_1 A_k$

Algoritm $GPP(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. Se determină cel mai mic $i_k : |a_{i_k k}| = \max_{i=k:n} |a_{ik}|$

2. $p(k) = i_k$

3. **Pentru** $j = k : n$

1. $a_{kj} \leftrightarrow a_{i_k j}$

4. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$

5. **Pentru** $j = k + 1 : n$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

- În final: $Ux = Mb$ se rezolvă cu UTRIS

Algoritm $GPP(A)$

1. **Pentru** $k = 1 : n - 1$

1. Se determină cel mai mic $i_k : |a_{i_k k}| = \max_{i=k:n} |a_{ik}|$

2. $p(k) = i_k$

3. **Pentru** $j = k : n$

1. $a_{kj} \leftrightarrow a_{i_k j}$

4. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ik} \leftarrow \mu_{ik} = \frac{a_{ik}}{a_{kk}}$

5. **Pentru** $j = k + 1 : n$

1. **Pentru** $i = k + 1 : n$

1. $a_{ij} \leftarrow a_{ij} - \mu_{ik} a_{kj}$

- În final: $Ux = Mb$ se rezolvă cu UTRIS
- Complexitate suplimentară față de G : $\sum_{k=1}^{n-1} (n - k + 1) \approx \frac{n^2}{2} = \mathcal{O}(n^2)$

- Introducere. Vectori. Operații elementare
- Subspații liniare. Produs scalar. Norme
- Matrice. Operații elementare. Proprietăți
- Sisteme de ecuații liniare pătratice
- Algoritmi de rezolvare a SL pătratice
- **Ortogonalitate. Sisteme generale**

- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortogonali dacă $u^T v = 0$;

- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortogonali dacă $u^T v = 0$;
- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortonormali dacă $u^T v = 0$ și $\|u\|_2 = \|v\|_2 = 1$

- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortogonali dacă $u^T v = 0$;
- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortonormali dacă $u^T v = 0$ și $\|u\|_2 = \|v\|_2 = 1$
- O matrice pătrată $Q \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numește ortogonală dacă $Q^T Q = I_n$;
echivalent, $q_i^T q_j = \begin{cases} 0, & i \neq j \\ 1, & i = j \end{cases}$ (coloanele sunt vectori ortonormali)

- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortogonali dacă $u^T v = 0$;
- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortonormali dacă $u^T v = 0$ și $\|u\|_2 = \|v\|_2 = 1$
- O matrice pătrată $Q \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numește ortogonală dacă $Q^T Q = I_n$;
echivalent, $q_i^T q_j = \begin{cases} 0, & i \neq j \\ 1, & i = j \end{cases}$ (coloanele sunt vectori ortonormali)
- Evident, $Q^{-1} = Q^T$

- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortogonali dacă $u^T v = 0$;
- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortonormali dacă $u^T v = 0$ și $\|u\|_2 = \|v\|_2 = 1$
- O matrice pătrată $Q \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numește ortogonală dacă $Q^T Q = I_n$;
echivalent, $q_i^T q_j = \begin{cases} 0, & i \neq j \\ 1, & i = j \end{cases}$ (coloanele sunt vectori ortonormali)
- Evident, $Q^{-1} = Q^T$
- O matrice $Q \in \mathbb{R}^{m \times n}$ are coloanele ortonormale dacă $Q^T Q = I_n$ ($m > n$, $Q Q^T \neq I_m$); de asemenea, Q are liniile ortonormale dacă $Q Q^T = I_m$ ($m < n$, $Q^T Q \neq I_n$)

- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortogonali dacă $u^T v = 0$;
- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortonormali dacă $u^T v = 0$ și $\|u\|_2 = \|v\|_2 = 1$
- O matrice pătrată $Q \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numește ortogonală dacă $Q^T Q = I_n$;
echivalent, $q_i^T q_j = \begin{cases} 0, & i \neq j \\ 1, & i = j \end{cases}$ (coloanele sunt vectori ortonormali)
- Evident, $Q^{-1} = Q^T$
- O matrice $Q \in \mathbb{R}^{m \times n}$ are coloanele ortonormale dacă $Q^T Q = I_n$ ($m > n$, $Q Q^T \neq I_m$); de asemenea, Q are liniile ortonormale dacă $Q Q^T = I_m$ ($m < n$, $Q^T Q \neq I_n$)
- Evident, $Q^{-1} = Q^T$

- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortogonali dacă $u^T v = 0$;
- Vectorii $u, v \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numesc ortonormali dacă $u^T v = 0$ și $\|u\|_2 = \|v\|_2 = 1$
- O matrice pătrată $Q \in \mathbb{R}^{n \times n}$ se numește ortogonală dacă $Q^T Q = I_n$;
echivalent, $q_i^T q_j = \begin{cases} 0, & i \neq j \\ 1, & i = j \end{cases}$ (coloanele sunt vectori ortonormali)
- Evident, $Q^{-1} = Q^T$
- O matrice $Q \in \mathbb{R}^{m \times n}$ are coloanele ortonormale dacă $Q^T Q = I_n$ ($m > n$, $Q Q^T \neq I_m$); de asemenea, Q are liniile ortonormale dacă $Q Q^T = I_m$ ($m < n$, $Q^T Q \neq I_n$)
- Evident, $Q^{-1} = Q^T$
- Exemple: $\begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} & -\frac{1}{\sqrt{2}} & 0 \\ -\frac{1}{\sqrt{2}} & \frac{1}{\sqrt{2}} & 0 \end{bmatrix}$

- O matrice $Q \in \mathbb{R}^{n \times n}$ ortogonală reprezintă o transformare liniară ce conservă norma euclidiană (Frobenius), i.e.

$$\|Qx\|_2 = \|x\|_2$$

- O matrice $Q \in \mathbb{R}^{n \times n}$ ortogonală reprezintă o transformare liniară ce conservă norma euclidiană (Frobenius), i.e.

$$\|Qx\|_2 = \|x\|_2$$

- Verificare: $\|Qx\|_2 = \sqrt{x^T \underbrace{Q^T Q}_{I_n} x} = \sqrt{x^T x} = \|x\|_2$

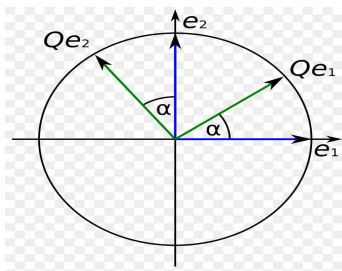

- O matrice $Q \in \mathbb{R}^{n \times n}$ ortogonală reprezintă o transformare liniară ce conservă norma euclidiană (Frobenius), i.e.

$$\|Qx\|_2 = \|x\|_2$$

- Verificare: $\|Qx\|_2 = \sqrt{x^T \underbrace{Q^T Q}_{I_n} x} = \sqrt{x^T x} = \|x\|_2$

- Transformarea Q aplicată lui x aduce schimbări asupra direcției lui x (fără a schimba "lungimea" sa)

de.wikiversity.org

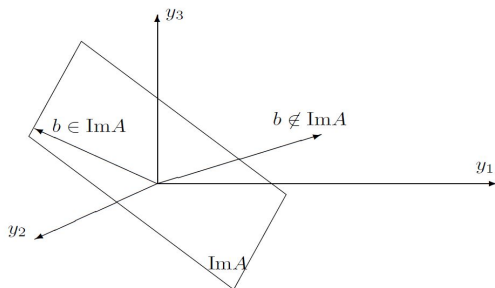

Sistemul

$$Ax = b$$

- Subdeterminat: $m < n$, posibil o infinitate de soluții
- Determinat: $m = n$, adesea soluție unică
- Supradeterminat: $m > n$, adesea nu are soluție

Teoremă. Sistemul $Ax = b$ are soluție dacă și numai dacă $b \in \text{Im}(A)$.

Sistemul

$$Ax = b$$

Redefinim noțiunea de soluție a sistemului:

- $m \geq n : \|b - Ax^*\| = \min_{x \in \mathbb{R}^n} \|b - Ax\|$ (problema CMMP)

O aplicație vedeți cursul următor!

Sistemul

$$Ax = b$$

Redefinim noțiunea de soluție a sistemului:

- $m \geq n : \|b - Ax^*\| = \min_{x \in \mathbb{R}^n} \|b - Ax\|$ (problema CMMP)
- $m \leq n : \|x^*\| = \min_{s.t. Ax=b} \|x\|$ (soluție normală CMMP)

O aplicație vedeți cursul următor!

Sistemul

$$Ax = b$$

Redefinim noțiunea de soluție a sistemului:

- $m \geq n : \|b - Ax^*\| = \min_{x \in \mathbb{R}^n} \|b - Ax\|$ (problema CMMP)

O aplicație de regresie liniară vedeți cursul următor!

Sistemul

$$Ax = b$$

Redefinim noțiunea de soluție a sistemului:

- $m \geq n$: $\|b - Ax^*\| = \min_{x \in \mathbb{R}^n} \|b - Ax\|$ (problema CMMP)
- $m \leq n$: $\|x^*\| = \min_{s.t. Ax=b} \|x\|$ (soluție normală CMMP)

O aplicație de regresie liniară vedeți cursul următor!

Definiție. Fie $u \in \mathbb{R}^m$ normat, i.e. $\|u\| = 1$. O matrice $U \in \mathbb{R}^{m \times m}$ de forma

$$U = I_m - 2uu^T$$

se numește reflector elementar Householder de ordin m

- $U^T U = (I_m - 2uu^T)^T (I_m - 2uu^T) = I_m - 4uu^T + 4u(u^T u)u^T = I_m$

Definiție. Fie $u \in \mathbb{R}^m$ normat, i.e. $\|u\| = 1$. O matrice $U \in \mathbb{R}^{m \times m}$ de forma

$$U = I_m - 2uu^T$$

se numește reflector elementar Householder de ordin m

- $U^T U = (I_m - 2uu^T)^T (I_m - 2uu^T) = I_m - 4uu^T + 4u(u^T u)u^T = I_m$
- $U^T = U$

Definiție. Fie $u \in \mathbb{R}^m$ normat, i.e. $\|u\| = 1$. O matrice $U \in \mathbb{R}^{m \times m}$ de forma

$$U = I_m - 2uu^T$$

se numește reflector elementar Householder de ordin m

- $U^T U = (I_m - 2uu^T)^T (I_m - 2uu^T) = I_m - 4uu^T + 4u(u^T u)u^T = I_m$
- $U^T = U$
- $Ux = (I_m - (1/\beta)uu^T)x = x - \left(\frac{u^T x}{\beta}\right)u$

Definiție. Fie $u \in \mathbb{R}^m$ normat, i.e. $\|u\| = 1$. O matrice $U \in \mathbb{R}^{m \times m}$ de forma

$$U = I_m - 2uu^T$$

se numește reflector elementar Householder de ordin m

- $U^T U = (I_m - 2uu^T)^T (I_m - 2uu^T) = I_m - 4uu^T + 4u(u^T u)u^T = I_m$
- $U^T = U$
- $Ux = (I_m - (1/\beta)uu^T)x = x - \left(\frac{u^T x}{\beta}\right)u$
- pentru $u = [0 \ \cdots \ 0 \ u_k \ \cdots \ u_m]^T$, U_k are forma:

$$U_k = \begin{bmatrix} I_{k-1} & 0 \\ 0 & \tilde{U} \end{bmatrix}$$

Definiție. Fie $u \in \mathbb{R}^m$ normat, i.e. $\|u\| = 1$. O matrice $U \in \mathbb{R}^{m \times m}$ de forma

$$U = I_m - 2uu^T$$

se numește reflector elementar Householder de ordin m

- $U^T U = (I_m - 2uu^T)^T (I_m - 2uu^T) = I_m - 4uu^T + 4u(u^T u)u^T = I_m$
- $U^T = U$
- $Ux = (I_m - (1/\beta)uu^T)x = x - \left(\frac{u^T x}{\beta}\right)u$
- pentru $u = [0 \ \cdots \ 0 \ u_k \ \cdots \ u_m]^T$, U_k are forma:

$$U_k = \begin{bmatrix} I_{k-1} & 0 \\ 0 & \tilde{U} \end{bmatrix}$$

- dacă $\|u\| \neq 1$, putem exprima U :

$$U = I_m - \frac{uu^T}{\beta}, \quad \beta = \frac{\|u\|^2}{2}$$

$$Ux = \left(I_m - (1/\beta)uu^T \right) x = x - \underbrace{\left(\frac{u^T x}{\beta} \right)}_{\nu} u$$

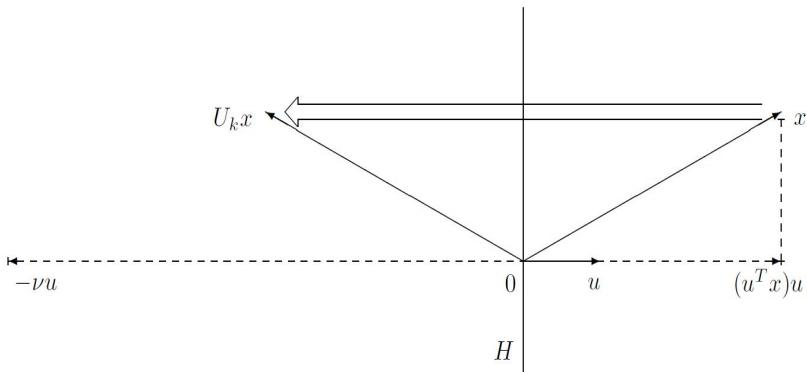

Fig. 3.1: Efectul aplicării unui reflector U asupra unui vector x , în $\mathbb{R}^2$

Fie $\sigma = \sqrt{\sum_{i=k}^m x_i^2}$ și reflectorul $U_i = I_m - \frac{uu^T}{\beta}$, unde: $u = \begin{bmatrix} 0 \\ \vdots \\ 0 \\ x_k + \sigma \\ x_{k+1} \\ \vdots \\ x_m \end{bmatrix}$, $\beta = \sigma u_k$

atunci

$$X = \begin{bmatrix} x_1 \\ \dots \\ x_{k-1} \\ x_k \\ x_{k+1} \\ \dots \\ x_m \end{bmatrix} \rightarrow U_i X = \begin{bmatrix} x_1 \\ \dots \\ x_{k-1} \\ -\sigma \\ 0 \\ \dots \\ 0 \end{bmatrix}$$

Factorizare QR cu reflectori Householder:

$$Ax \stackrel{CMMP}{=} b \Rightarrow \underbrace{U_1 A}_A x \Rightarrow U_2 U_1 A x \Rightarrow \dots \Rightarrow \underbrace{U_m \dots U_1 A}_R x = \underbrace{U_m \dots U_1}_Q b$$

$$A_2 = U_1 A_1 = [U_1 a_1 \ U_1 a_2 \ \dots \ U_1 a_n] = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & \dots & r_{1n} \\ 0 & a_{22}^{(2)} & \dots & a_{2n}^{(2)} \\ 0 & a_{32}^{(2)} & \dots & a_{3n}^{(2)} \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ 0 & a_{m2}^{(2)} & \dots & a_{mn}^{(2)} \end{bmatrix}$$

Factorizare QR cu reflectori Householder:

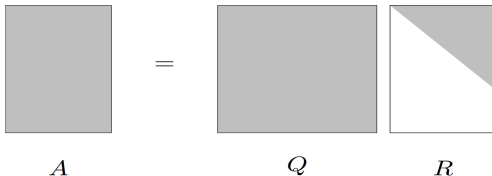
$$Ax \stackrel{CMMP}{=} b \Rightarrow \underbrace{U_1 A}_A x \Rightarrow U_2 U_1 A x \Rightarrow \dots \Rightarrow \underbrace{U_m \dots U_1 A}_R x = \underbrace{U_m \dots U_1}_Q b$$

$$A_k = [a_1^{(k)} \dots a_k^{(k)} \dots a_n^{(k)}] = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & \dots & r_{1,k-1} & r_{1k} & \dots & r_{1n} \\ & r_{22} & \dots & r_{2,k-1} & r_{2k} & \dots & r_{2n} \\ & & \ddots & \vdots & \vdots & & \vdots \\ & & & r_{k-1,k-1} & r_{k-1,k} & \dots & r_{k-1,n} \\ & & & & a_{kk}^{(k)} & \dots & a_{kn}^{(k)} \\ & 0 & & & a_{k+1,k}^{(k)} & \dots & a_{k+1,n}^{(k)} \\ & & & & \vdots & & \vdots \\ & & & & a_{mk}^{(k)} & \dots & a_{mn}^{(k)} \end{bmatrix}.$$

Factorizare QR cu reflectori Householder:

$$Ax \stackrel{CMMP}{=} b \Rightarrow \underbrace{U_1 A}_{A_1} x \Rightarrow U_2 U_1 A x \Rightarrow \dots \Rightarrow \underbrace{U_m \dots U_1 A}_R x = \underbrace{U_m \dots U_1}_Q b$$

<https://www.ics.uci.edu/~xhx/courses/CS206/NLA-QR.pdf>

Factorizare QR cu reflectori Householder:

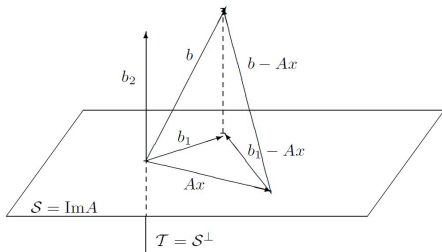
$$Ax \stackrel{CMMP}{\approx} b \Rightarrow Q^T A = R \Rightarrow A = QR = Q \begin{bmatrix} R' \\ 0 \end{bmatrix}$$

$R' \in \mathbb{R}^{n \times n}$ superior triunghiulară, Q ortonormală

Calcul pseudosoluție:

$$b = \begin{bmatrix} b_1 & b_2 \end{bmatrix}^T, Q = \begin{bmatrix} Q' & Q'' \end{bmatrix}, b_1 \in \mathbb{R}^n, b_2 \in \mathbb{R}^{m-n}, Q' \in \mathbb{R}^{n \times n}, Q'' \in \mathbb{R}^{m-n \times n}$$

$$\min_x \|b - QRx\| = \min_x \|b - \begin{bmatrix} Q' & Q'' \end{bmatrix} \begin{bmatrix} R' \\ 0 \end{bmatrix} x\| = \min_x \left\| \begin{bmatrix} b_1 - Q'R'x \\ b_2 \end{bmatrix} \right\|$$

Factorizare QR cu reflectori Householder:

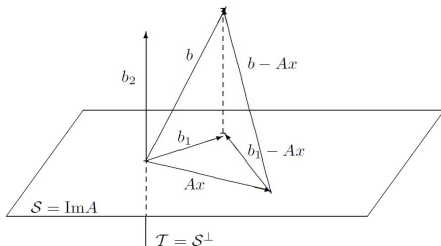
$$Ax \stackrel{CMMP}{\approx} b \Rightarrow Q^T A = R \Rightarrow A = QR = Q \begin{bmatrix} R' \\ 0 \end{bmatrix}$$

$R' \in \mathbb{R}^{n \times n}$ superior triunghiulară, Q ortonormală

Calcul pseudosoluție:

$$b = \begin{bmatrix} b_1 & b_2 \end{bmatrix}^T, Q = \begin{bmatrix} Q' & Q'' \end{bmatrix}, b_1 \in \mathbb{R}^n, b_2 \in \mathbb{R}^{m-n}, Q' \in \mathbb{R}^{n \times n}, Q'' \in \mathbb{R}^{m-n \times n}$$

$$R' x^* = d', \text{ unde } Qb = \begin{bmatrix} d' \\ d'' \end{bmatrix}$$

Factorizare QR cu reflectori Householder:

$$Ax \stackrel{CMMP}{=} b \Rightarrow Q^T A = R \Rightarrow A = QR = Q \begin{bmatrix} R' \\ 0 \end{bmatrix}$$

$R' \in \mathbb{R}^{n \times n}$ superior triunghiulară, Q ortonormală

Calcul pseudosoluție:

$$Q'R'x^* = b'$$

$$R'x^* = d', \text{ unde } Qb = \begin{bmatrix} d' \\ d'' \end{bmatrix}$$

Soluția CMMP satisface:

$$x^* = \arg \min_x \|Ax - b\|$$

Factorizare QR cu reflectori Householder:

$$Ax \stackrel{CMMP}{=} b \Rightarrow Q^T A = R \Rightarrow A = QR = Q \begin{bmatrix} R' \\ 0 \end{bmatrix}$$

Algoritm:

- 1. Factorizare QR : $Q^T A = \begin{bmatrix} R \\ 0 \end{bmatrix}$

Factorizare QR cu reflectori Householder:

$$Ax \stackrel{CMMP}{=} b \Rightarrow Q^T A = R \Rightarrow A = QR = Q \begin{bmatrix} R' \\ 0 \end{bmatrix}$$

Algoritm:

- 1. Factorizare QR : $Q^T A = \begin{bmatrix} R \\ 0 \end{bmatrix}$
- 2. Calcul : $Q^T b = d = \begin{bmatrix} d' \\ d'' \end{bmatrix}$

Factorizare QR cu reflectori Householder:

$$Ax \stackrel{CMMP}{=} b \Rightarrow Q^T A = R \Rightarrow A = QR = Q \begin{bmatrix} R' \\ 0 \end{bmatrix}$$

Algoritm:

- 1. Factorizare QR : $Q^T A = \begin{bmatrix} R \\ 0 \end{bmatrix}$
- 2. Calcul : $Q^T b = d = \begin{bmatrix} d' \\ d'' \end{bmatrix}$
- 3. Rezolvă: $Rx = d'$

- Carte BD,CP,BJ
- <http://web.stanford.edu/class/cs205l/lectures.html>

